

[Yhteystiedot](#)[In English](#)[ETL](#) » [Elintarviketeollisuus](#) » [Mitä teemme?](#) » [Ajankohtaista](#) » [Aineistot](#) » [Jäsenet](#) »

Etusivu

- » [Ajankohtaista](#)
- » [Tiedotteet](#)
- » [Elintarviketeollisuuden talouskatsaus | toukokuu 2022](#)

24.05.2022

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN TALOUSKATSAUS | TOUKOKUU 2022

Teollisuuden toimialoista elintarviketeollisuus kamppailee eturintamassa kustannusten nousujen paineessa. Samaan aikaan elintarvikeyritysten näkymät kesään ja alkusyksyyn ovat teollisuuden heikoimmat. Epävarmuudesta huolimatta ala uskoo kasvuun ja panostaa tulevaisuuteen ennakkoluulottomasti.

Maatalouden ja elintarviketeollisuuden kustannusten nousu alkoi jo viime vuonna, ja se kiihtyy entisestään. Etenkin tuotantopanosten hinnat ovat nousseet rajusti. Panoshintaindeksin mukaan elintarviketeollisuus on vastannut kustannuskriisiin nopeasti ja alkanut maksaa korkeampia hintoja alkutuotannolle.

Elintarviketeollisuuden suhdanteet, näkymät tuleviin kuukausiin sekä odotukset viennin kehittämisestä romahtivat viime vuoden lopulla. Elinkeinoelämän keskusliiton huhtikuussa tekemän suhdannekyselyn mukaan tilanne on heikentynyt alkuvuonna entisestään. Sota Ukrainassa sekä jo viime vuonna käynnistynyt, alkutuotantoa ja elintarviketeollisuutta vaivaava kustannuskriisi tummentavat näkymiä.

Elintarvikeyritysten odotukset tulevalle kesälle ja alkusyksylle ovat koko teollisuustoimialan heikoimmat. Epävarmuudet raaka-aineiden ja muiden tuotantopanosten saatavuudesta ja hintatasosta vaikuttavat sekä nykyhetkeen että lähitulevaisuuteen. Sodan pitkittyminen ja pakotteiden kiristyminen lisäävät epävarmuutta elintarviketeollisuuden toimintakentässä.

Tuotantopanosten hinnat nousseet rajusti

Kustannuskriisi elintarviketeollisuudessa pahenee entisestään. Ruokia ja juomia valmistavat yritykset ovat selkeästi etulinjassa ottamassa vastaan kustannuspainetta, joka syntyy alkutuotannosta sekä energian hintojen nousun vuoksi.

Talouden ripeä elpyminen ja siitä seurannut kysyntäpiikki aloittivat kustannusten rajun nousun elintarvikealalla vuoden 2021 alussa. Nyt kustannuskriisiä pahentavat Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat kerrannaisvaikutukset kokonaistalouteen ja elintarvikealaan muun muassa raaka-aineiden ja muiden tuotantopanosten saatavuuden ja kustannusten nousun myötä. Suomessa on tällä hetkellä käsillä vaikea tarjontalähtöinen tilanne, jossa raaka-aineita ei ole tai niiden hinnat ovat nousseet merkittävästi.

Tuotantopanokset eli aineiden ja tarvikkeiden hankintakulut ovat elintarviketeollisuuden yrityksille suurin kuluerä, 58 prosenttia kokonaiskustannuksista vuonna 2020. Raaka-aineiden osuus kokonaiskustannuksista kasvoi vuonna 2021. Kuluvan vuoden tähänastisten tietojen perusteella voidaan arvioida, että tuotantopanosten kustannukset kasvavat tänä vuonna reippaasti.

Sekä kotimaisten että ulkomailta tuotujen elintarviketeollisuuden tuotantopanosten kustannukset alkoivat nousta jo alkuvuodesta 2021. Viime syksynä etenkin kotimaisten panosten kustannukset nousivat vauhdilla, ja nousu on vain kiihtynyt tämän vuoden aikana.

Kustannusten raju nousu vaikeuttaa vakaata liiketoimintaa ja tulevaisuuden ennakoimista. Perinteiset kasvu-urat eivät enää ennusta tuotannon kehitystä tulevina kuukausina tuotantopanosten ennakoimattoman kustannuskehityksen vuoksi.

Elintarviketeollisuus kantaa kertyvien kustannusten taakkaa

Ruokia ja juomia valmistavat yritykset hankkivat tuotantopanoksiaan useilta eri toimialoilta. Aiemmin panosten kustannusten keskimääräinen nousu on vaihdellut nollostakolmeen prosenttiin vuodessa. Vuodesta 2021 lähtien nousu on ollut rajua.

Suurimmat kustannuspaineet tulevat maataloustuotteista. Energiaan ja logistiikkaan liittyvät kustannuspaineet nostavat edelleen kaikkien panosten hintoja. Elintarviketeollisuusyritysten keskinäisten hintojen, kuten jauhojen myynti myllyltä leipomoon, nousu johtuukin kaikkien edellä mainittujen panoshintojen noususta.

Kustannusten nousu kauttaaltaan kertoo kerrannaisvaikutuksista, jotka päättyvät lopulta kokonaisuudessaan elintarviketeollisuuden vastuulle. Elintarviketeollisuus reagoi jo viime vuonna alkutuotannon akuuttiin kustannuskriisiin maksamalla alkutuotannolta ostamistaan tuotantopanoksista aiempaa korkeampia hintoja. Tänä vuonna sama vastuunkanto on jatkunut.

Elintarviketeollisuuden panoshinnat ovat nousseet nopeasti, ja myös elintarviketeollisuuden tuottajahinnat ovat nousseet, mutta eivät läheskään yhtä nopealla tahdilla. Tämä on tulkittavissa siten, että teollisuus maksaa jo raaka-aineista, logistiikasta ja energiasta korkeampia markkinahintoja mutta ei ole vielä saanut neuvoteltua tuotteilleen uutta kustannustasoa vastaavia hintoja. Kustannukset eivät automaattisesti siirry ketjussa eteenpäin, vaan lopulta hinnat muodostuvat markkinoilla. Sekä elintarviketeollisuuden että päivittäistavarakaupan sisällä on kova kilpailutilanne.

Panoshintaindeksistä on nähtävissä, että elintarviketeollisuus maksoi varsinkin alkutuotannolle eli maataloudelle jo viime vuoden puolella huomattavasti korkeampia hintoja, mikä näkyy myös maatalouden tuottajahintaindeksissä.

Tilastokeskuksen ja Robonomistin mukaan tämän vuoden huhtikuussa elintarviketeollisuuden tuotantopanosten hintakehitystä mittaava panoshintaindeksi oli 16 prosenttia korkeammalla kuin viime huhtikuussa. Samaan aikaan elintarviketeollisuuden tuottajahintaindeksi – joka kuvaa, millä hinnalla yritykset myyvät tuotteitaan eteenpäin – on noussut elintarvikkeissa 11 prosenttia ja juomissa kuusi prosenttia.

Elintarviketeollisuus maksaa siten 16 prosenttia enemmän tuotantopanoksistaan ja saa myytyä tuotteitaan 6–11 prosenttia kalliimmalla.

Maatalouden vastaavat luvut ovat samansuuntaiset kuin elintarviketeollisuudessa. Tilastokeskuksen mukaan panosten hinnat olivat nousseet tämän vuoden maaliskuussa 27 prosenttia edellisvuodesta. Tuottajahintojen nousu oli 21 prosenttia. Maatalous maksaa siten panoksistaan 27 prosenttia viimevuotista enemmän ja saa myytyä tuotantoaan eteenpäin 21 prosenttia kalliimmalla kuin viime vuonna.

Vaikka elintarviketeollisuus alkoi jo viime vuonna maksaa alkutuotannolle korkeampia hintoja, on muistettava, että elintarviketeollisuuden kustannukset eivät ole yhtä kuin alkutuotannolta ostettu raaka-aine. Tuotantopanosten osalta alkutuotannon osuus ei ole edes kolmasosaa.

Jäykät sopimukset tulppina

Ruuan kuluttajahinnat ovat nousseet kautta Euroopan, esimerkiksi Virossa raketin lailla. Elintarvikkeiden hinnat lähtivät nopeaan ja jyrkkään nousuun EU-maissa jo viime vuoden puolella. Suomessakin hintataso on nousussa, mutta viiveellä.

Ruuan hinnannousua hidastaa tai nopeuttaa se, miten elintarviketeollisuuden asiakkaat, kuten päivittäistavarakauppa tai julkinen sektori käyvät neuvotteluja elintarvikeyritysten kanssa. Suomessa sopimuksista neuvotellaan perinteisesti päivittäistavarakaupassa 1–3 kertaa ja julkisella sektorilla korkeintaan kerran vuodessa. Neuvotteluissa tuotteiden hinnat lyödään lukkoon 6–18 kuukauden päähän. Monissa muissa maissa neuvotellaan huomattavasti dynaamisemmin ja hinnoista sovitaan tiheämmällä syklillä. Kummassakin tavassa on vahvuutensa ja heikkoutensa.

Tällä hetkellä vallitsevissa, nopean ja rajun kustannuskriisin oloissa jäykät sopimukset aiheuttavat tulpan sille, että kustannustaso ei välity oikealla tavalla hintoihin. Talousteorian mukaan kyse on resurssien tehottomasta jakautumisesta eri kohteisiin. Se on sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä haitallista Suomen kansantaloudelle. Esimerkiksi investoinnit kohdistuvat tilanteen vuoksi vääriin kohteisiin.

Tänä keväänä päivittäistavarakauppa ja foodservice-tukkukauppa ovat avanneet neuvottelunsa elintarvikeyritysten kanssa poikkeuksellisesti kesken sopimuskauden. Pitkien hinnoittelujaksojen vuoksi kustannusten nousu näkyy kuluttajahinnoissa vasta kesäkuussa ja useimmissa tuotteissa vasta ensi syksynä.

Jotta ruokaketju pystyisi säilyttämään elinvoimaisuutensa myös poikkeuksellisina aikoina, sopimusrakenteisiin tarvittaisiin joustoa selvästi nykyistä enemmän.

Sota kiihdyttää kustannuskriisiä

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on synnyttänyt tarpeen irrottautua venäläisestä fossiilienergiasta nopealla aikataululla. Maakaasun korvaaminen vaihtoehtoisella energialähteellä ei kuitenkaan tapahdu hetkessä. Kaasun saatavuuden nopea heikkeneminen aiheuttaisi vakavia ja välittömiä vaikutuksia muun muassa Suomen ruokahuollolle.

Sota vaikeuttaa entisestään talouden tarjontapohjaista shokkia, joka aiheuttaa pulaa raaka-aineista mutta nostaa myös kaikkien tuotantopanosten kustannuksia.

Elintarviketeollisuus luovii nyt uudessa tilanteessa, jossa pitää toimia nopeasti ja päättäväisesti paremman tulevaisuuden puolesta. Peruselintarvikkeiden saatavuuden turvaamiseksi energiainvestointien lupaprosessien nopeuttaminen on tärkeää, jopa tärkeämpää kuin investointituet. Investointitukia olisi myönnettävä poikkeuksellisesti myös huoltovarmuuden kannalta kriittisiin investointeihin. Tarve investointituella on akuutti, sillä elintarvikeyritysten taloudellinen tilanne on heikentymässä kasvavien panoskustannusten vuoksi.

Valmisruuat ja alkoholittomat oluet korona-ajan voittajia

Päivittäistavara kauppojen kautta myytyjen elintarvikkeiden määrä laski rämän vuoden tammi-maaliskuussa 3,2 prosenttia. Tieto perustuu Tilastokeskuksen kokoamaan Päivittäistavara kauppa ry:n (PTY) jäsenyritysten tietoihin.

Kuluttajien paluu korona-ajasta takaisin normaalimpaan arkeen näkyy muutoksena elintarvikkeiden ostokäyttäytymisessä. Valmisruokien myynnin kasvu on ollut hurjaa läpi korona-ajan ja näiden tuotteiden suosio kasvaa edelleen.

Vuonna 2021 valmisruokien myynnin volyymi kasvoi 14 prosenttia ja tämä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kasvu oli 9,7 prosenttia vuodentakaiseen verrattuna. Yhdessä alkoholittomien oluiden myynnin kasvun kanssa valmisruuat ovatkin olleet selkeästi korona-ajan voittajia.

Lue lisää:

- [Ajankohtaista tietografiikkaa elintarviketeollisuudesta](#) (pdf)

- **ETL:n tiedote 24.5.2022: Ruokaketjun kustannuspaine kerääntyy elintarviketeollisuuden harteille**

Jaa 0

Twiiittaa

[in](#)

LISÄTIETOJA

Ekonomisti

Bate Ismailbate.ismail@etl.fi

040 526 0942

[@bate_ismail](#)[» Takaisin](#)

LISÄÄ AIHEESTA

[» Artikkelit](#)[» Blogi](#)[» Lausunnot](#)[» Tiedotteet](#)